

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

6

SIRA SAYISI: 438

Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Kuzey Atlantik Antlaşmasına Finlandiya Cumhuriyetinin Katılımına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/5005) ve Dışişleri Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/5005 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4

- Genel Gerekçesi4

• Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi6

• Dışişleri Komisyonu Raporu7

• Muhalefet Şerhi15

• Teklif Metni16

• Dışişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin16

• Protokol Metni17

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelen Kâğıtlar Listesi'nde yayımlanan 1186806 evrak numaralı “Kuzey Atlantik Antlaşmasına Finlandiya Cumhuriyetinin Katılımına İlişkin Protokol”ün onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Mustafa Şentop

Tekirdağ

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/5005)	
ESAS	Dışişleri Komisyonu
TALİ	Milli Savunma Komisyonu

GENEL GEREKÇE

NATO'nun kurucu metni olan Vaşington Antlaşmasının 10. maddesi “*Taraflar, bu Antlaşma'nın ilkelerini geliştirebilecek ve Kuzey Atlantik Bölgesinin güvenliğine katkı yapacak durumda olan herhangi bir Avrupa devletini bu Antlaşmaya katılmaya oy birliği ile davet edebilirler. Davet edilen Devlet katılım belgesini Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'ne vererek bu Antlaşmaya taraf olabilir. Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti aldığı her bir katılma belgesinden tüm Tarafları haberdar edecektir*” hükmünü amirdir.

Bu madde uyarınca NATO'nun izlediği temel yaklaşımlarından birini “Açık Kapı Politikası” oluşturmuştur. Bu kapsamda ülkemizin Yunanistan'la birlikte 1952 yılında NATO'ya katılması ilk genişleme dalgasını teşkil etmiştir. Bunu müteakip Almanya Federal Cumhuriyeti 1955; İspanya 1982; Polonya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan 1999; Bulgaristan, Estonya, Letonya, Litvanya, Romanya, Slovenya, Slovakya 2004; Arnavutluk ve Hırvatistan 2009; Karadağ 2017; Kuzey Makedonya ise 2020 yılında İttifaka katılmışlardır. Böylelikle NATO'nun üye sayısı 30'a ulaşmıştır.

NATO'nun genişlemesi, bilhassa Soğuk Savaş sonrası dönemde Vaşington Antlaşmasında ifadesini bulan demokrasi başta olmak üzere evrensel değerlerin Avrupa-Atlantik bölgesinde zemin kazanması ile özgür, demokratik ve bütünleşmiş bir Avrupa hedefinin gerçekleştirilmesi yolundaki önemli gayret kulvarlarından birisi olmuştur.

Ülkemiz Açık Kapı Politikasını desteklemektedir.

Finlandiya ve İsveç, NATO'nun en yakın iki Ortağı olarak tanımlanmaktadır. İki ülke, İttifakla kapsamlı ve çok boyutlu işbirliği yürütmektedir. Aynı zamanda savunma ve güvenlik alanında sahip oldukları imkân ve yeteneklerle öne çıkmaktadır. Müttefik ülkelerin silahlı kuvvetleriyle yüksek birlikte çalışabilirlik düzeyini haiz bu yeteneklerle NATO'nun muhtelif harekâtlarına ve misyonlarına da kapsamlı katkılarda bulunmaktadır.

Her ikisi de AB üyesi olup savunma ve güvenlik konularında uzun bir süre tarafsızlık politikası izleyen Finlandiya ve İsveç, Rusya'nın 24 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna'da başlattığı savaşa birlikte, NATO'ya katılımı tezekkür etmeye başlamışlardır. Bu süreçte eşgüdüm içinde hareket eden bu iki ülke ulusal karar alma süreçlerini tamamlayarak 18 Mayıs 2022 tarihinde resmen NATO'ya üyelik başvurusunda bulunmuşlardır.

Sürecin ilerletilebilmesi için Finlandiya ve İsveç'ten terörle mücadele ile savunma sanayii ihracatında uyguladıkları yaptırımların ve kısıtlamaların kaldırılması başta olmak üzere meşru güvenlik kaygılarımızın giderilmesine yönelik somut adımlar atmaları tarafımızdan talep edilmiştir. Bu çerçevede, 25 Mayıs 2022 tarihinde Ankara'da başlayan üç ülke heyetleri arasındaki görüşmeler bilahare NATO Genel Sekreterinin inisiyatifiyle Brüksel'de devam etmiştir. 28-30 Haziran 2022 tarihlerindeki Madrid Zirvesinin hemen öncesinde NATO Genel Sekreterinin kolaylaştırıcılığında üzerinde mutabakat sağlanan Üçlü Muhtıra üç ülkenin Dışişleri Bakanları tarafından 28 Haziran 2022 tarihinde Madrid'de imzalanmıştır. Üçlü Muhtıra temelinde terörizmle mücadele ve savunma sanayii ihracatındaki kısıtlamaların kaldırılması hususlarında beklentilerimizi karşılama taahhüdünde bulunmaları üzerine, NATO Madrid Zirvesinde, Üçlü Muhtıraya Zirve Bildirisinde atıfta bulunulması suretiyle, İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliğine davet edilmelerine muvafakatımız verilmiş, anılan ülkeler İttifak'a katılım müzakerelerine başlamaya davet edilmiştir.

Bu temelde her iki ülkenin NATO'ya Katılım Protokolleri, 5 Temmuz 2022 tarihinde Brüksel'de Müttefik ülkelerin NATO Daimi Temsilcileri tarafından imzalanmıştır. Böylece "davetli" statüsünü kazanan Finlandiya ve İsveç bu noktadan itibaren tüm NATO toplantılarına iştirak edebilmekte ve tasnife tabi olanlar dâhil ilgili belgelere erişebilmektedir.

Hâlihazırda, 28 Müttefik söz konusu Katılım Protokollerine dair iç onay süreçlerini tamamlamışlardır. Macaristan'daki onay sürecine ilişkin Macaristan Ulusal Meclisindeki görüşmeler 1 Mart 2023 tarihi itibarıyla başlamıştır.

İsveç ve Finlandiya'nın İttifak'a resmen ve hukuken katılımı, tüm üye ülkeler ile davetli ülkelerin Katılım Protokolünü kendi iç mevzuatlarına uygun olarak onaylamalarından sonra, her bir davetli ülkenin NATO'yu kuran Vaşington Antlaşmasını imzalamaya çağrılmasıyla ve bu ülkelerin kendi onay süreçlerini tamamlamalarıyla gerçekleşecektir.

Finlandiya, Katılım Protokolünün onaylanmasına dair Kanunu 1 Mart 2023 tarihinde Parlamentosunda onaylamıştır.

Üçlü Muhtırayla, Finlandiya ve İsveç'in bu belgedeki taahhütlerini somut olarak uygulamalarının takibi ve ilerlemenin gözden geçirilmesi amacıyla Daimi Ortak Mekanizma tesis edilmiştir. Cumhurbaşkanlığı ve Dışişleri, Millî Savunma, İçişleri ve Adalet Bakanlıkları ile Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığından yetkililerimizden müteşekkil heyet üyelerimizin toplantılarına katıldığı Daimi Ortak Mekanizma, 26 Ağustos 2022'de Finlandiya'da, 24-25 Kasım 2022'de İsveç'te ve son olarak 9 Mart 2023'de Brüksel'de olmak üzere üç defa toplanmıştır.

Gelinen aşamada, Üçlü Muhtırada kayıtlı taahhütler, Finlandiya'yla ikili ilişkilerimiz, bu ülkenin NATO'yla mevcut ortaklık ilişkisi ve birlikte çalışabilirliği bakımından erişilen seviye dikkate alındığında, Finlandiya'nın NATO'ya üyeliğinin Türkiye'ninki dâhil Avrupa-Atlantik güvenliğine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yukarıdaki mülahazalarla, Finlandiya'nın Kuzey Atlantik Antlaşmasına Katılımına İlişkin Protokolün onaylanmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

T.C.

Cumhurbaşkanlığı

Sayı: Z-90666677-599-143543

17 Mart 2023

Konu: Protokol

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

5 Temmuz 2022 tarihinde Brüksel’de imzalanan “Kuzey Atlantik Antlaşmasına Finlandiya Cumhuriyetinin Katılımına İlişkin Protokol”ü Anayasanın 90 ıncı maddesi gereğince onaylanması uygun bulunmak üzere ilişikte bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Cumhurbaşkanı

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

27/03/2023

Esas No: 2/5005

Karar No: 259

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/5005 esas numaralı, “Kuzey Atlantik Antlaşmasına Finlandiya Cumhuriyetinin Katılımına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi”, Komisyonumuzun 23/03/2023 tarihinde yaptığı 44’üncü toplantısında görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

1. Giriş

Cumhurbaşkanlığınca 17/03/2023 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan “Kuzey Atlantik Antlaşmasına Finlandiya Cumhuriyetinin Katılımına İlişkin Protokol”, aynı tarihte Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop imzasıyla “Kuzey Atlantik Antlaşmasına Finlandiya Cumhuriyetinin Katılımına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi” olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. 2/5005 esas numaralı Kanun Teklifi, 20/03/2023 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak Millî Savunma Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklif, Komisyonumuzun 27’nci Yasama Dönemi 23/03/2023 tarihli 44’üncü toplantısında Dışişleri Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ile Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı yetkililerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

2. Teklifin İçeriği

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde Teklif ile, NATO’ya üyeliğinin Avrupa-Atlantik güvenliğine katkı sağlayacağı değerlendirilen Finlandiya’nın Kuzey Atlantik Antlaşması’na katılımına ilişkin olarak Antlaşma’ya taraf her bir ülkenin imzaladığı Protokol’ün onaylanmasının uygun bulunmasının amaçlandığı görülmektedir.

3. Komisyon Görüşmeleri

Komisyonumuzda Teklif’in tümü üzerinde yapılan görüşmelerde;¹

Dışişleri Bakan Yardımcısı Burak Akçapar tarafından;

Finlandiya’yla ikili ilişkilerin olumlu bir çerçevede seyrettiği,

Finlandiya Cumhurbaşkanı Niinistö’nün, depremlerin ardından dayanışma sergilemek amacıyla 16-17 Mart tarihlerinde Kahramanmaraş’ı ve Ankara’yı ziyaret ettiği,

Ülke ile olan ikili ticaretin güçlendiği, pandemiden önce 2019 yılında 1,2 milyar dolar olan ticaret hacminin şu anda, 2,1 milyar doları aşmış durumda olduğu, Finlandiya’nın ülkemizdeki yatırımlarının ise 446 milyon ABD dolarını bulduğu,

2010 yılında Birleşmiş Milletlerin barış sağlama yönündeki etkinlik ve kapasitesinin artırılması amacıyla oluşturulan Barış İçin Arabuluculuk girişimine o yıldan beri Finlandiya’yla birlikte öncülük edildiği ve Birleşmiş Milletlerle birlikte çalışıldığı, bu Forum’un bu alandaki tek forum konumunda bulunduğu ve Arabuluculuk Dostlar Grubunda, Eş Başkan olarak bulunduğumuz bu grupta Birleşmiş Milletlerin kendisi dâhil bugün 61 üyenin yer aldığı,

Protokol’ün, Avrupa-Atlantik Bölgesinin güvenliğini derinden sarsan Ukrayna Savaşı’nın bir sonucu olarak görüşüleceği,

Rusya Federasyonu’yla 1.340 kilometre hududa sahip olan Finlandiya’nın, savaşın başlamasının ardından uzun bir geçmişi bulunan savunma ve güvenlik alanındaki tarafsızlık politikasını terk ederek NATO’ya katılma kararı aldığı ve süreç dâhilinde, NATO’ya katılım başvurusunu 18 Mayıs 2022 tarihinde sunduğu,

NATO’ya katılmayı arzu eden İsveç ve Finlandiya’nın müttefik olacağına, ülkemizin meşru güvenlik kaygılarını gözetmelerinin, ittifak dayanışması ruhuyla hareket etmeye başlamaları gerektiğinin, sürecin başından beri en üst düzeyde dâhil olmak üzere vurgulandığı,

¹ Komisyonun toplantı tutanaklarına aşağıdaki bağlantı adresinden ulaşılabilir:

https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=3131

Bu amaçla, 28-30 Haziran 2022 tarihlerinde gerçekleştirilen Madrid Zirvesi öncesinde, bu 2 ülkeyle yapılan üçlü görüşmelerle terörle mücadeledeki kararlılıkların vurgulanması, bu alandaki adımların ve iş birliğinin sıkılaştırılması ve savunma sanayi ihracatında ülkemize yönelik kısıtlamaları kaldırmaları amacıyla matuf üçlü mutabakatın imzalandığı,

Sürecin ilerletilmesi bakımından bir yol haritası teşkil eden bu belgeyle İsveç ve Finlandiya'nın somut taahhütleri üstlendiği,

Taahhütler iki ana başlıkta olup bu başlıklardan birisinin, Türkiye'nin terörle mücadelesine destek; ikincisinin ise, savunma sanayi ürünlerinde ülkemize uygulanan kısıtlamaların kaldırılması şeklinde olduğu,

Taahhütlerin hayata geçirilmesini takip amacıyla üçlü mutabakat çerçevesinde 3 ülke arasında Daimi Ortak Mekanizmanın kurulduğu, söz konusu Mekanizmada ülkelerin Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Dışişleri, Adalet, İçişleri, Millî Savunma Bakanlıkları ve İstihbarat Teşkilatlarından temsilcilerin yer aldığı,

Daimi Ortak Mekanizmanın, bugüne kadar 3 defa toplandığı,

Öte yandan Mekanizmanın, Finlandiya ve İsveç'in NATO üyeliklerinden sonra da faaliyetlerini sürdürmesi hususunda tüm tarafların mutabık kaldığı,

Finlandiya'nın, bu sürecin başından itibaren ülkemizin hassasiyet ve beklentilerini karşılamada daha hazırlıklı ve kararlı olduğu,

Finlandiya'dan bu süreçte ülkemize üst düzey ziyaretler gerçekleştirildiği, bu kapsamda kurumlar arasında istişare ve temasların arttığı; ülkenin ilgili mevzuatında değişiklik yaparak terör örgütüne katılımı teşvik, terör yardım ve tahrik unsurlarını suç olarak düzenlediği ve bu düzenlemenin uygulamaya da yansıdığı görüldüğü,

Nitekim, terör örgütü sembolü taşıyan ve propagandası yapılan gösterilere Finlandiya polisinin müdahale ettiği ve provokatör eylemlere karşı tedbir aldığı,

Dışişleri Bakanlıkları arasında terörle mücadele istişareleri düzenlediği, Kur'an-ı Kerim yakma eylemlerinin Finlandiya mevzuatına göre suç teşkil ettiği, bu tür gösterilere Finlandiya'da izin verilmediği,

Finlandiya'nın, terörle mücadelede iradesini ve kararlılığını hem düzenleme hem de uygulamada ortaya koyduğu, istek ve taleplerimize duyarlı olduğunu gösterdiği,

Ülkenin, savunma sanayisi alanındaki kısıtlamaları kaldırdığı, savunma sanayi şirketlerimizin bugün Finlandiyalı şirketlerle yakın iş birliği içinde olduğu,

Sayın Cumhurbaşkanımızın, Finlandiya Cumhurbaşkanı Sauli Niinistö'nün geçen hafta ülkemize yaptığı ziyarette Finlandiya'nın katılım protokolünün yüce Meclisimizce onaylanmasına ilişkin süreci başlatmaya karar verildiğini duyurduğu,

Finlandiya'nın üyeliğinin NATO ittifakını güçlendireceğine, tehditlere karşı ittifakta külfet paylaşımına katkıda bulunacağına, NATO'nun caydırıcılığına, bölge güvenliğine ve terörle mücadeledeki kararlılığımıza katkı sağlayacağına inanıldığı,

Ayrıca, Finlandiya'yla müttefiklik ilişkimizin aynı zamanda ikili ilişkilerimizin geliştirilmesinde de katkıda bulunacağına değerlendirildiği,

ifade edilmiş;

Komisyon üyeleri tarafından;

İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya adaylıkları resmîyet kazandığında Hükümet tarafından verilen tepkide hem uluslararası ilişkiler teamülû açısından hem yetmiş yıldır üyesi olunan bir güvenlik, savunma, ortak değerler örgütü olan NATO gelenekleri bakımından ciddi bir üslup hatasının mevcut olduğu, sonrasında Madrid'de imzalanan üçlü muhtıranın da şartırtıcı olduğu,

Türkiye'nin haklı taleplerinin başka şekilde de dile getirilebileceği,

Onay prosedürünü başlatmaya yönlendiren somut adımlar hakkında neler yapıldığına dair ayrıntı verilmesi gerektiği, örneğin iadeler konusunda veyahut da PESCO hususunda ne gibi adımlar atıldığı,

İsveç ile ilgili katılım protokolünün gündeme gelmeme nedeni ve bu konuda İsveç'in hangi adımları hayata geçirmedeği,

NATO'nun Türkiye'ye ihtiyacının büyük önem arz ettiği ve NATO'nun geçmişte, bugünde ve görünür gelecekte de Türkiye açısından yararlı bir dayanışma örgütü olduğu, İsveç'ten taleplerimizde ısrarlı olunması gerektiği, ancak bunu yaparken Türkiye'nin de stratejik menfaatleriyle örtüşen bu kuruluşa özellikle içinde bulunulan bu çok kritik konjunktürde zarar verilmemesi gerektiği,

Finlandiya'nın NATO'ya üyeliğinin sadece NATO'nun kuzey kanadına değil, NATO üyesi ülkelerin, ülkemiz de dâhil, güvenliğine istikrarına katkı sağlayacağına inanıldığı,

Bahse konu mutabakat muhtırasının eleştirildiği ve mutabakat muhtırasının bir NATO belgesi olmadığı, mutabakat muhtırasının koşullarının bağlayıcı olmadığı, özellikle iadeler konusunda sorulduğunda; "O mutabakat muhtırasına uyuluyor." denildiği, ancak iadeler konusunda kaç kişinin iade edildiği hakkında bilgi alınmadığı,

İsveç'in de NATO üyesi olması hâlinde sadece NATO'nun kuzey kanadının değil, NATO ittifakının genelinin güvenliğine de katkı sağlanacağına düşünülmesi,

Sürecin provokasyonlara açık bir süreç olduğu, İsveç'te hepimizi rahatsız eden ve üzen Kur'an-ı Kerim yakma gibi ya da bizim ülkemizin en üst makamında oturan kişiye hiç uygun olmayan şekilde hakaret etme gibi yaklaşımlara bakıldığında, bu süreci sabote etmeye diğer bir ifadeyle NATO'nun içindeki birliği ve bütünlüğü parçalamaya yönelik eylemlerin mevcut olduğu, Kur'an-ı Kerim'i yakma eyleminde bulunan kişinin hangi bağlantılarda olduğunun paylaşılması gerektiği,

Genişleme meselesinin Türkiye'nin güvenlik kaygılarının giderilecek şekilde tamamlanmasının isabetli olacağı,

Türkiye'nin terörle mücadele konusunun, Finlandiya'nın NATO'ya müracaatları öncesinde de mevcut olduğu, ancak müracaat öncesinde bu konunun üzerinde gereğiyle durulup durulmadığı,

Bu süreç başladığında İsveç'ten ve Finlandiya'dan "terörist kategorisi" olarak tanımlanan kimlikli insanların iadesinin talep edildiği,

İlk aşamada Finlandiya'dan kaç kişinin talep edildiği, zaman içinde bu kişilerin sayısının artıp artmadığı, iadesi istenen kişilerden kaçının FETÖ, PKK-PYD/YPG ve kaçının başka terörist örgütler kategorisinde olduğu, Finlandiya'nın iadesi istenen her bir kişi için Helsinki'den münferit yanıtlar verip vermediği,

İadesi istenilen kişilerle ilgili olarak yanıtların ulusal makamlarımızı tatmin edip etmediği,

Finlandiya ve İsveç'in NATO'ya katılım talebinin askıya alınmasının Türkiye tarafından gerekçe olarak sunulan hususların Sayın vekillerin sorularının yanıtında yer aldığı, Finlandiya ve İsveç'e sunulan gerekçelerin makul olup olmadığı,

Bu mutabakat metnine ilişkin AB üyesi olan iki ülkenin, YPG'yi ve FETÖ'yü terör örgütü olarak kabul ettiklerine ilişkin bu metinde tek bir kelimenin yer almadığı, yine iadeler konusunda niyet beyanı dışında hiçbir somut kazanımın bugüne kadar mevcut olmadığı, her iki ülkenin yetkililerinin de iadeler konusunda yeni bir yasal düzenleme yapmayacaklarını beyan ettiği, bu konuyu ulusal yasalara ve Avrupa Sözleşmesi'ne bıraktıkları,

Protokol'ün gerekçesine bakıldığında bunun profesyonelce hazırlandığı, gerekçede tamamen Finlandiya'ya odaklanıldığı ve fevkalade bir şekilde kaleme alındığı, gerekçede diğer ülke ile ilgili bir yorum yapılmamasının isabetli olduğu,

Ülkemizin güvenlik endişelerinin bu iki ülkenin adaylık başvurusu gündeme geldiği zaman dile getirildiği, güvenlik endişelerimizin belli bir ölçüde de çözülmesinin sağlandığı, bu nedenle güvenliği bakıldığı zaman başka ülkelerin güvenlik endişelerine de anlayış ve saygı gösterilmesi gerektiği,

Türkiye'nin önemli bir bölgede yer alması nedeniyle kendi süreçlerini dinamik bir şekilde yönetmesi ve duruma göre de karar alması gerektiği, İsveç ve Finlandiya konusunun son dönemde sıkça konuşulan konulardan bir tanesi olduğu, ancak bugünlere durup dururken gelinmediği,

Birtakım meselelerin, konuşulan konuların, tartışılan hususların, ülkemizin taleplerinin ve onların verdiği kararlar ile cevapları barındıran bir süreç yönetiminin mevcut olduğu ve devam ettiği, dolayısıyla İsveç ve Finlandiya meselesiyle ilgili olarak böyle bir kararın neden alındığı,

Türkiye'nin NATO üyeleri içerisinde NATO müttefiki olarak yetmiş yılı aşkın bir süredir özel ve farklı bir konumunun mevcut olduğu, NATO içerisinde zaman zaman karşı karşıya gelinen konuların da olabildiği,

Terörle mücadele konusunda belli başlı NATO ülkelerinin Türkiye'nin beklentilerini yeterince karşılamayan pozisyonlar içinde oldukları ve hâlen de bu durumlarını devam ettirdikleri,

Uzunca bir süre bu yapı içerisinde ya da diğer uluslararası yapılar içerisinde Türkiye'nin haklı terörle mücadele noktasındaki beklentilerini ortaya koyduğu,

İsveç ve Finlandiya özeline gelindiğinde Hükümetimizin başından beri ortaya koyduğu politika, milletimizin beklentileri doğrultusunda elde edebileceğimiz kazanımları ortaya koymak ve bunun peşinden koşmak olduğu,

Bu çerçevede de hem NATO içerisindeki imkânlarımızı kullanmak hem de Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak elimizden gelen baskıyı ortaya koyarak bu noktada istediğimiz pozisyonu elde etme şeklinde bir amacımızın olduğu,

Gerek NATO Genel Sekreteriyle gerekse İsveç'in ve Finlandiya'nın yetkilileriyle yapılan görüşmelerde bu sürecin aslında bizim haklılığımızı onların nezdinde de ispat edebileceğimiz ve ortaya koyabileceğimiz temel bir zeminin oluşturulduğu ve bu süreç içerisinde attıkları adımların yakından takip edildiği,

Üçlü mutabakat ile kurulan Mekanizmanın gereklerinin yerine getirilip getirilmemesi noktasında yapılan çalışmaların Türkiye açısından çok önemli ve değerli bir kazanım olduğu,

Gelinen noktada İsveç ve Finlandiya'nın attığı adımların ülkemizi mevcut aşamada tatmin ettiğini düşündüğümüz adımlar olduğu ve Türkiye'nin terörle mücadelesinde NATO içerisinde elde ettiği çok önemli değerler ve kazanımlar olduğu, bu hususların tarihe de bu şekilde geçeceği,

Türkiye'nin de bir NATO üyesi olarak NATO'ya verdiği taahhütler kapsamında, bu zamana kadar politikalarını şekillendirdiği,

İki ülkenin NATO'ya üye alınmasının öncelikli olarak Ukrayna-Rusya arasındaki savaşı sonlandıracak mı sorusunu sorma hakkını doğurduğu, bu kapsamda iki ülkenin üye olarak NATO'ya alınmasının Avrupa'nın kendi güvenliğine ne derece bir katkı sağlayacağı,

Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden sonra Finlandiya ve İsveç'in güvenlik endişesi duyduğu ve NATO çatısı altına girmek istediği,

NATO'nun başından itibaren içinde bulunan ve en büyük kara gücüne sahip ve stratejik de bir öneme sahip ülkesi olan Türkiye'nin de onayının, her ülkenin onaylaması yönündeki ihtiyaçtan dolayı, gerekli olduğu,

Türkiye ve Macaristan'ın buna itiraz ettiği ve itiraz etme gerekçesinin güvenliğimizi tehdit eden terör örgütlerinin olduğu, bu kapsamda bu iki ülkenin başkentleri başta olmak üzere örgütlerin bu topraklarda barındığı, dolayısıyla *“Bizim endişelerimizi giderin, o zaman biz de bu meseleye öyle bakalım.”* şeklinde şartlı bir teklifte bulunulduğu,

Diğer bir açıdan bütünüyle kapıların kapatılmadığı, kaygılar giderildiğinde evet denilebileceği, Finlandiya'nın bu konuda daha aceleci davrandığı ve bu durumun Protokol'e de bağlandığı, bununla ilgili sözler verilip kayıt altına alındığı, ülkemiz açısından bu durumun diplomatik bir başarı olduğu,

Ülkelerin diplomatik misyonlarının, güvenlik güçlerinin ve ilgili birimlerinin, bu taahhütlerin yerine gelip gelmediğini hükümetler bazında incelenmeye devam edeceği ve imza altına alınan taahhütnamelerin yerine gelip gelmediğine göre ilişkilerin seyrinin değişeceği,

hususlarında yöneltilen soru ve görüşlere cevaben Dışişleri Bakan Yardımcısı tarafından;

Madrid'de alınan kararın, Sayın Cumhurbaşkanımızın aldığı kararın, İsveç'i ve Finlandiya'yı önlemek yönünde olmadığı, ülkelerin belirli standartlarda terörle mücadele çabamıza katkılarını sağlamak koşuluyla NATO'ya alınmalarını sağlamak olduğu ve bundan sonra bu niyetle bir süreç oluşturulduğu ve isminin *“Daimî Ortak Mekanizma”* olarak adlandırıldığı,

Bu Daimî Ortak Mekanizmasının bürokratik üst düzeyde oluşturulduğu, ilgili her kurum ve kuruluşumuzun söz konusu Mekanizmada yer aldığı, Finlandiya ve İsveç'in de aynı şekilde çalıştığı, sadece bu Mekanizma eliyle dahi çok önemli kazanımlar elde edildiği, istihbarat birimlerimiz ve diğer kurumlarımız arasında bir etkileşim meydana geldiği, ülkemizin meşru kaygılarının üçlü mutabakat zemininde karşılanmaya çalışıldığı,

Bu mutabakatın her şeyden önce Türkiye'nin millî güvenliğine yönelik tüm tehditlere karşı Türkiye'ye tam destek verme taahhüdünden hareket ettiği, bu çerçevede bu mutabakatın 4'üncü maddesinde PYD/YPG, FETÖ'nün, PKK'ya ilaveten açıkça zikredildiği,

Üçlü mutabakat çerçevesindeki bu taahhütlerin, NATO Madrid Zirve bildirisinin 18'inci maddesinde NATO'yla doğrudan bağlantılandırıldığı ve NATO'nun kendi müktesebatı içerisine dâhil edildiği,

Sürecin iadelerle sınırlı görülmediği, iadeler ve sınır dışılar hakkında adli, idari ve güvenlik istihbarat makamları arasında işleyen dinamik bir sürecin devam ettiği ve devam edeceği,

Daimi ortak mekanizmanın adlandırılırken bu sürecin dinamiklerinin NATO'ya üyelik sonrasında da devam etmesi gerektiği, terörle mücadelenin bir anlık mücadele olmadığı, bunun daimi bir mücadele olduğu önceden üçlü olarak kabul edilerek, böyle bir adlandırma yapıldığı, bu kapsamda her üç tarafın da bu konuda mutabık kaldığı,

Önem verilen hususun, terörle mücadelede yol haritasına uygun uzun vadeli iş birliği çerçevesini oluşturmak olduğu ve bu çerçevenin de oluşturulduğunun düşünüldüğü,

Yine, Türkiye'nin yoğun çabalarıyla terörle mücadelenin NATO'nun tanımladığı iki tehditten biri olarak Madrid Zirvesi'nde ve orada kabul edilen stratejik konseptte yer aldığı,

Terörle mücadelede iş birliğini düzenli mekanizmayla güçlendirmenin Türkiye'nin ve NATO'nun güvenliğini artırdığı, bu sürecin İsveç ile Finlandiya'yı ve NATO'yu daha güvenli yaptığı, ülkemizi de daha güvenli yapacağını ümit ederek, burada yoğun bir çaba sarf edildiği,

Terörle mücadele konusuna bakıldığında, muhtıra sadece iadeler konusuna inhisar etmenin doğru olmadığı,

Terör propagandası yapılmasının, terör finansmanının, eleman devşirmenin, organize suçlarla mücadelenin, iltica yoluyla adaletten kaçmanın önlenmesi gibi alanlarda da bir çabanın mevcut olduğu, bunun üçlü muhtıra çerçevesinde de devam ettiği,

İki ülkeye bakıldığında, göç politikasından dolayı İsveç'te terör iltisaklı grupların Finlandiya'ya kıyasla daha geniş şekilde yayılma ve örgütlenme imkânını önceden bulduğu, ikisi arasında başlangıç noktaları arasında bir farkın yer aldığı, dolayısıyla başta PKK olmak üzere, terör iltisaklı grupların mevcudiyetinin İsveç'te, Finlandiya'ya kıyasla daha kayda değer olduğu,

Üçlü mutabakat sonrasındaki davranışlara bakıldığında, örneğin PKK-PYD/YPG çevrelerinin gösterilerinin devam ettiği, ancak Finlandiya'da, İsveç'e kıyasla provokatif eylem sayısının sınırlı kaldığı,

Bu çerçevede, daha etkin önlem aldıklarını, örneğin, 6 Aralık 2022'de Helsinki'de gerçekleştirilen gösteride PKK yandaşlarının taşıdıkları sembollere Fin polislerinin el koyduğu, yine PKK yanlısı bir grubun Helsinki Büyükelçiliğimiz önünde 26 Şubat 2023'te düzenlediği gösteride 3 göstericinin gözaltına alındığı, bu kapsamda Fin makamlarının terörle mücadelede belli bir davranış sergilediği,

Burada ifade edilen hususların İsveç'e kapının kapatıldığı şekilde anlaşılması gerektiği, her şeyden önce başlangıç noktalarının farklı olduğunun teslim edilmesi gerektiği,

Üçlü mutabakattan sonra İsveç'in terörle mücadelede belirli bir hareket ve kararlılık sergilemeye başladığı, bu çerçevede İsveç Hükümetinin PYD/YPG'nin PKK'yla bağlantısına dikkat çeken ve terör finansmanı konusundaki açıklamalarının önemsendiği,

Örgütlenme özgürlüğünün teröre destek veren örgütlerle ilişkili olması hâlinde sınırlanabileceğini hüküm altına alan ve böylelikle İsveç'te hâlihazırda suç kapsamında bulunmayan terör örgütüne katılım konusunun suç kapsamına alınmasına dair bir anayasa değişikliği gerçekleştirildiği, ancak bu anayasa değişikliğinin 1 Ocak 2023'te yürürlüğe girmesine rağmen bu kez terör suçları kanununa yansıtılmasının önem taşıdığı, bunun uygulanabilir olması açısından İsveç'in böyle bir süreçte bulunduğu, İsveç makamlarının değişikliğin 1 Haziran'da İsveç Parlamentosunda onaylayarak yürürlüğe girmesini hedeflediklerini bildirdiği ve bu kapsamda İsveç'in somut adımlar attığının görüldüğü,

ifade edilmiştir.

4. Teklif Metnine İlişkin Kabuller ve Değişiklikler

Teklif'in tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Teklif ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Teklif'in 1'inci, 2'nci ve 3'üncü maddeleri ile tümü aynen toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile kabul edilmiştir.

5. Genel Kurulda Temsil

İçtüzüğün 45'inci maddesi uyarınca, Teklif'in Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere Gaziantep Milletvekili Derya Bakkak, Bursa Milletvekili Atilla Ödünç, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş, İstanbul Milletvekili Ahmet Hamdi Çamlı, İstanbul Milletvekili Zafer Sırakaya ve Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Teklif ile ilgili özel sözcü olarak seçilmiştir.

Başkan <i>Akif Çağatay Kılıç</i> İstanbul	Başkanvekili <i>Ahmet Berat Çonkar</i> İstanbul	Sözcü <i>Sena Nur Çelik</i> Antalya
Üye <i>Tulay Hatimoğulları Oruç</i> Adana (Son oylamada bulunamadı, muhaletet şerhimiz vardır)	Üye <i>Asuman Erdoğan</i> Ankara (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>Aydın Adnan Sezgin</i> Aydın
Üye <i>Mustafa Canbey</i> Balıkesir	Üye <i>Ahmet Kamil Erozan</i> Bursa	Üye <i>Atilla Ödünç</i> Bursa (Bu raporun özel sözcüsü)
Üye <i>Kamil Aydın</i> Erzurum	Üye <i>Utku Çakırözer</i> Eskişehir	Üye <i>Derya Bakkak</i> Gaziantep (Bu raporun özel sözcüsü)
Üye <i>Aziz Babuşçu</i> İstanbul	Üye <i>Ahmet Hamdi Çamlı</i> İstanbul (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>Ahmet Ünal Çeviköz</i> İstanbul
Üye <i>Zafer Sırakaya</i> İstanbul (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>Hasan Turan</i> İstanbul	Üye <i>Niyazi Güneş</i> Karabük (Bu raporun özel sözcüsü)
	Üye <i>İsmail Özdemir</i> Kayseri	

MUHALEFET ŞERHİ

2/5005 Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un; Kuzey Atlantik Antlaşmasına Finlandiya Cumhuriyetinin Katılımına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'ne Şerhimiz:

Rusya-Ukrayna savaşının ardından İsveç ve Finlandiya hükümetleri NATO'ya katılım başvurularını yaptı ve üyeliğe kabul için gerekli prosedür işletilmeye başlandı. Prosedürün bir parçası olarak her NATO üyesi ülkenin parlamentolarından bu iki ülkenin üyeliğe onay vermesi gerekmektedir.

Diğer yandan her NATO üyesinin bütçesinin en az %3 oranında silahlanmaya ayırması beklenmektedir. Bir başka deyişle NATO silah pazarına girecek olan Finlandiya ve İsveç'in her yıl silahlanmaya yaklaşık 15 milyar dolar harcama taahhüdünde bulunacağı anlamına gelmektedir. Güneydoğu Avrupa gibi Kuzeydoğu Avrupa'nın da NATO silahlarıyla doldurulması, Rusya'yı daha da tehditkâr bir yaklaşıma sokacak ve silahlanma karşılıklı olarak artacaktır. Rusya'nın ABD ile yapmış olduğu nükleer silahların sınırlandırılması anlaşmasından çekilmesi de bu bağlamda değerlendirilebilir.

Esasen dünyanın ihtiyacı olan yönelim; silahlanmayı artırmak yerine uluslararası siyasette diplomasi, diyalog ve sivil inisiyatifin geliştirilmesidir. Bunun için diyalog ve diplomasiyi geliştirecek kurum/kuruluşlar desteklenmeli, bu kurumları güçlendirecek mekanizmalar ve planlanmalar hedeflenmelidir.

Ayrıca AKP Hükümeti'nin Finlandiya ve İsveç'e yönelik NATO üyeliğini bir nevi şantaja dönüştürmesi de başlı başına eleştiri konusudur. AKP İktidarı, muhalifleri hukuku ve insan hakları ilkelerini çiğnerken, bu yaklaşımı İsveç ve Finlandiya'ya da dayatması diplomatik bir krizdir. Bu ülkelerde mülteci veya vatandaşlık hakkı almış Kürt yazarlar, siyasetçiler ve gazetecilerin "terörist" adı altında Türkiye'ye iade edilmeleri karşılığında NATO üyeliklerine yeşil ışık yakılması gibi bir pazarlığı, Türkiye'nin demokratik zeminden daha da koparılması ve Avrupa'da kısmen de olsa işletilen hukukun üstünlüğü ilkesinin büyük bir darbe alması anlamına gelmektedir.

HDP olarak böylesi kirli bir pazarlık ilişkisi üzerinden ve stratejik açıdan bölgesel silahlanmayı arttıran hiçbir yaklaşımı kabul etmeyeceğiz.

24.03.2023

Tulay Hatmoğulları Oruç
Adana

TEKİRDAĞ MİLLETVEKİLİ
MUSTAFA ŞENTOP'UN TEKLİFİ

**KUZEY ATLANTİK ANTLAŞMASINA
FİNLANDİYA CUMHURİYETİNİN KATILIMINA
İLİŞKİN PROTOKOLÜN ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNADAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 5 Temmuz 2022 tarihinde Brüksel’de imzalanan “Kuzey Atlantik Antlaşmasına Finlandiya Cumhuriyetinin Katılımına İlişkin Protokol”ün onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**KUZEY ATLANTİK ANTLAŞMASINA
FİNLANDİYA CUMHURİYETİNİN KATILIMINA
İLİŞKİN PROTOKOLÜN ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNADAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- Teklifin 1’inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Teklifin 2’nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Teklifin 3’üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

KUZEY ATLANTİK ANTLAŞMASINA FİNLANDİYA CUMHURİYETİNİN KATILIMINA İLİŞKİN PROTOKOL

4 Nisan 1949 tarihinde Vaşington'da imzalanan Kuzey Atlantik Antlaşmasına taraf ülkeler, Finlandiya Cumhuriyeti'nin bu Antlaşmaya katılımıyla Kuzey Atlantik bölgesindeki güvenliğin pekiştirileceğinden emin olarak, Şu hususlar üzerinde anlaşmışlardır:

Madde I

Bu Protokolün yürürlüğe girmesiyle, Kuzey Atlantik Antlaşması Teşkilatının Genel Sekreteri, tüm Taraflar adına, Kuzey Atlantik Antlaşmasına katılımı için Finlandiya Cumhuriyeti Hükümetine davette bulunacaktır. Antlaşmanın 10'uncu Maddesi uyarınca Finlandiya Cumhuriyeti, katılım belgesini Amerika Birleşik Devletleri Hükümetine tevdi ettiği gün Taraf ülke olacaktır.

Madde II

Mevcut Protokol, Kuzey Atlantik Antlaşmasına Taraf her bir ülkenin Protokolü kabul ettiğini Amerika Birleşik Devletleri Hükümetine duyurmasıyla yürürlüğe girecektir. Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti, Kuzey Atlantik Antlaşmasının tüm Taraflarına bu tür her bir bildirim alındığı tarihi ve işbu Protokolün yürürlüğe giriş tarihini bildirecektir.

Madde III

İngilizce ve Fransızca metinleri aynı derecede geçerli olan işbu Protokol, Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti Arşivlerinde muhafaza edilecektir. Protokolün onaylanmış örnekleri bu Hükümet tarafından Kuzey Atlantik Antlaşmasına Taraf tüm ülkelerin Hükümetlerine iletilecektir.

İşbu Protokol, yukarıdaki hususları doğrulamak üzere aşağıda imzaları bulunan tam yetkililer tarafından imzalanmıştır.

2022 Temmuz ayının beşinci günü Brüksel'de imzalanmıştır.

Arnavutluk Cumhuriyeti adına:

Belçika Krallığı adına:

Bulgaristan Cumhuriyeti adına:

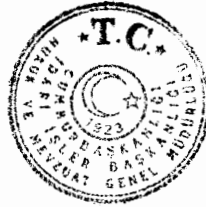
Hırvatistan Cumhuriyeti adına

Kanada adına:

Çek Cumhuriyeti adına:

Danimarka Krallığı adına:

Estonya Cumhuriyeti adına:

Fransa Cumhuriyeti adına:
Almanya Federal Cumhuriyeti adına:
Yunanistan Cumhuriyeti adına:
Macaristan adına:
İzlanda Cumhuriyeti adına:
İtalya Cumhuriyeti adına:
Letonya Cumhuriyeti adına:
Litvanya Cumhuriyeti adına:
Lüksemburg Büyük Dükahğı adına:
Karadağ adına:
Hollanda Krallığı adına:
Kuzey Makedonya Cumhuriyeti adına:
Norveç Krallığı adına:
Polonya Cumhuriyeti adına:
Portekiz Cumhuriyeti adına:
Romanya adına:
Slovak Cumhuriyeti adına:
Slovenya Cumhuriyeti adına:
İspanya Krallığı adına:
Türkiye Cumhuriyeti adına:
Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı adına:
Amerika Birleşik Devletleri adına:

